

Intervju s koordinatorom Katoličke karizmatске obnove Josipom Bilandžijom

Potaknut najčešćim predrasudama i nejasnoćama s kojima sam se susreo u akademskim i katoličkim krugovima, u ovome sam prilogu sastavio šest aktualnih pitanja na temu Katoličke karizmatске obnove u Duhu Svetom (KKO). Na pitanja je odgovorio Josip Bilandžija, koordinator mladih KKO-a Hrvatske te predstavnik mladih u *Catholic Charismatic Renewal International Service* (CHARIS) pri Svetoj Stolici na svjetskoj razini. Također je i suvoditelj zajednice Nanovo rođeni, no prije svega muž i otac dvoje djece. Volio bih napomenuti da je Josip stekao bogato međunarodno iskustvo na području Obnove u Duhu Svetom, naglašavajući kako je osobno prisustvovao na brojnim susretima i sastancima čelnika Obnove s papom Franjom. Njegove odgovore potpisuju i pater Sebastijan Šujević, provincijal Hrvatske pokrajine Družbe Isusove, koji je ujedno i duhovnik Katoličke karizmatске Obnove u Hrvatskoj, te Ante Bilaver, teolog koji je diplomirao na Katoličkom bogoslovnom fakultetu u Zagrebu, koordinator KKO-a Zagrebačke nadbiskupije i bivši dugogodišnji voditelj zajednice Božja pobjeda. Odgovore koji se tiču glazbeno-molitvenog izričaja karizmatске Obnove, odnosno tzv. slavljenja (pohvalne molitve koja uključuje glazbeni izričaj), potpisuje Petar Buljan, dugogodišnji voditelj službe slavljenja zajednice Božja pobjeda, dugogodišnji savjetnik KKO-a za slavljenje, te autor i izvođač brojnih popularnih kršćanskih pjesama.

1. Možda najčešća predrasuda o Katoličkoj karizmatскоj Obnovi je pretpostavka sličnosti s određenim protestantskim organizacijama i praksama. Gubi li se kroz karizmatски pokret katolička tradicija, običaji i identitet?

Karizmatски pokret ima određene sličnosti s nekim protestantskim pokretima, ali izvor karizmatских gibanja u Crkvi možemo pronaći u srcu katoličke Crkve.

Naime, na misi bdjenja 31. prosinca 1900., nakon višegodišnje pismene korespondencije sa, sada već svetom, Elenom Guerrom, papa Lav XIII. posvećuje cijelo dvadeseto stoljeće božanskoj osobi Duha Svetog. Iako, na očigled, bez nekog velikog ploda u samom početku 20. stoljeća u okrilju Katoličke Crkve, isti taj dan vidimo prve plodove u

protestantskim denominacijama kada se u američkom gradiću Topeka, u saveznoj državi Kansas, javljaju karizmatički fenomeni koje nisu očekivali na danoj duhovnoj obnovi. Iako poneki katolici na ekumenskim susretima doživljavaju slična iskustva, prvi veliki val doživljavanja karizmatičkih iskustava u Katoličkoj Crkvi događa se 1967.

Nakon završetka Drugog Vatikanskog koncila i odluke Crkve da su joj potrebne karizme u ovom vremenu, Duh Sveti izljuje svoje darove na grupu mladih u jednoj kapelici na *Duquesne University*. Nakon tog susreta, iskustvo koje su ti mladi primili, a sada ga se u katoličkoj literaturi naziva krštenjem u Duhu Svetom ili, na nekim mjestima, novim izljevom Duha Svetog – što nije sakrament, nego duhovno iskustvo obnove vjere po Duhu Svetom – proširilo se prvo po SAD-u i među mladim katolicima na sveučilišnim kampusima. Iskustvo je okarakterizirano dubokim osobnim doživljajem Božje ljubavi, često popraćenim darovima Duha Svetoga – karizmama. U posljednjih 58 godina, od događaja na *Duquesne University*, statistike pokazuju da je gotovo 200 milijuna katolika diljem svijeta doživjelo ovo iskustvo.²

Budući da nas Gospodin poziva da stvari razlučujemo po plodovima, a najčešći plodovi iskustva krštenja u Duhu Svetom kod katolika su povećana želja za molitvom, razmatranjem Svetog Pisma i obnova ljubavi prema sakramentima, posebice Euharistiji kroz slavljenje svete mise i klanjanje Presvetom Oltarskom sakramentu.

Gledajući plodove, može se zaključiti da su karizmatička iskustva većini vjernika ponovno približila katoličku tradiciju i uvela ih u dublje življenje katoličkog duhovnog života. Često sam znao vidjeti kako mnogi karizmatički pohađaju gotovo svakodnevno svete mise, vjerni su molitvi Gospine krunice te drugim katoličkim pobožnostima. Takvi plodovi nisu povezivi s protestantskim praksama, iako jedan od poziva koji su Pape stavljali na srce karizmatičkom pokretu jest ekumenizam i izgradnja zajedništva s drugim denominacijama zbog zajedničkog iskustva koje dijelimo. Papa Franjo je kao jednu od tri glavne zadaće CHARIS-a, javnog crkvenog tijela koje je osnovao da služi Katoličkoj karizmatičkoj Obnovi, stavio ekumenizam i rad na jedinstvu kršćana.

Ovakav duhovni put, koji prvo poziva na navještaj Božje ljubavi osobi te potom osobu uvodi u dublje razumijevanje katoličke tradicije i duhovnosti sukladan je Katekizmu

katoličke Crkve u točki 1072: „»Sveta liturgija ne iscrpljuje svekoliku djelatnost Crkve« njoj mora prethoditi evangelizacija, vjera i obraćenje; istom tada može ona donositi plodove u životu vjernika: novi Život po Duhu, zalaganje u poslanju Crkve i služenje njezinu jedinstvu.“

2. Vrlo prepoznatljiva značajka djelovanja pokreta je glazba *worship* žanra, koja je izvorno protestantskog podrijetla. Je li takav glazbeno-molitveni izričaj spojiv s katoličkom baštinom i praksom?

Worship ili slavljenje, kako se naziva u Hrvatskoj je jedna jako zanimljiva i široka tema. Slavljenje je od samih početaka dio karizmatске obnove i često jedan od neizostavnih dijelova susreta, uz nagovor, pouku, svjedočanstvo. Ne bih se osobno previše fokusirao na glazbeni žanr, jer osobno smatram slavljenje nečim puno širim od glazbenog smjera.

Slavljenje koje se veže uz karizmatске zajednice i pokret jest povrh svega jedan vid molitve. Molitva koja može biti osobna ili zajednička, ali prije svega molitva. Kada sudjelujem na međunarodnim konferencijama dijelove programa koje mi nazivamo slavljenjem se navode kao „praise and worship“, prevedeno bi bilo zahvaljivanje i slavljenje, te mislim da takav izričaj puno bolje opisuje slavljenje kao molitvu.

Slavljenje se gotovo uvijek sastoji od pjevanja, tj. slavljenja Gospodina, uz glazbu, te trenutaka kada se Gospodinu izriče potrebna molitva. Posebnost slavljenja je u tome što se ta molitva srca, često emotivna, izražava riječima ili pjevanjem, ali i cijelim tijelom. Za takvo slavljenje bih rekao da je spojivo s katoličkom praksom i baštinom, upravo zato što čitajući Sveto Pismo, a posebno Psalme kralja Davida, možemo vidjeti koliko je takav vid molitve prije svega biblijski. Može se pronaći mnogo citata koji prikazuju Davidove molitve u kojima izljeva svoje srce pred Gospodina riječima, pjesmom i tijelom, ali izdvojio bih samo jedan: „Ljubav je tvoja bolja od života, moje će te usne slaviti. Tako ću te slaviti za života, u tvoje ću ime ruke dizati. Duša će mi biti kao sala i mrsa sita, hvalit ću te kličavim ustima.“ (Ps 63, 4-6)

Poznajem mnoge mlade koji su tijekom slavljenja, kada su po prvi puta osim riječima, Bogu i tjelesnim znakovima otvorenosti (lagano raširene ruke ili podignute u zrak)

pokušali uputiti molitvu, da su doživjeli susret s Gospodinom i upoznali Njegovu ljubav. Vjerujem kako nas je Bog stvorio kao ljude koji su duhovni, duševni i tjelesni. Samim time želio je da cijelo naše biće, duh, duša i tijelo, slave Njega kao svoga stvoritelja. Slavljenje je jedan prekrasan način da se Bogu molimo svim svojim bićem. Treba napomenuti kako je izražavanje naše molitve tjelesnim pokretima nešto sasvim normalno u Katoličkoj Crkvi, zato za vrijeme pretvorbe ili klanjanja kleknemo, pred križem se poklonimo i prekrstimo, itd.

U Katoličkoj karizmatškoj Obnovi naglašavamo, naravno, kako slavljenje ne smije biti jedini način molitve, a posebno da niti jedna molitva ne može biti zamjena za svetu misu koja je najuzvišenija molitva, a na našim susretima slavljenje često i prethodi slavlju svete mise kao priprema za taj najsvetiji čin. Kao jedan od načina molitve pojedinca ili zajednice, slavljenje može biti molitva koja nas približava Gospodinu te sjajan vid nove evangelizacije, gdje se modernim glazbenim izričajem približavamo mladima i u „njihov svijet“ donosimo Krista.

3. Česta kritika karizmatških skupova odnosi se na određenu neurednost na samim događanjima, koja se tiče molitvenog izričaja, određenih manifestacija koje nisu potvrđene autentičnošću i slično. Je li tome ponekad tako i kako to protumačiti u svijetlu 1. Kor 14, 40: „A sve neka bude dostojno i uredno.“?

Istina je da Katoličku karizmatšku obnovu prate različite kritike i predrasude, osobito u vezi s mogućom neurednošću na molitvenim događanjima te određenim manifestacijama čiju autentičnost nije uvijek lako razlučiti. Moje osobno iskustvo, međutim, pokazuje da takvih neurednosti, iako i dalje postoje, ima sve manje, osobito u Crkvi u Hrvata. U karizmatškim krugovima, osobito među voditeljima i duhovnicima zajednica, često se govori o „dječjim bolestima“ koje prate naš pokret, ali se isto tako ozbiljno razmatra i kako te slabosti lij2ečiti ondje gdje ih primijetimo.

Katolička karizmatška obnova (KKO), iako je nerijetko promatrana u okviru crkvenih pokreta, po riječima pape Franje zapravo nije klasični pokret, nego „struja milosti za cijelu Crkvu“. Posebnost KKO-a je i u tome što nema prepoznatog ljudskog utemeljitelja,

kao što je slučaj s drugim pokretima, npr. sv. Josemaría Escrivá utemeljio je *Opus Dei*, Chiara Lubich *Fokolare*, a Kiko Argüello *Neokatekumenski put*. Umjesto toga, Katolička karizmatika Obnova nastala je iz, već spomenutog, neposrednog iskustva izlivanja Duha Svetoga 1967. godine na skupinu katoličkih studenata na *Duquesneu*, a mnogi vjeruju da je upravo Duh Sveti u toj inicijativi djelovao na poseban način, bez prethodnog ljudskog planiranja.

U drugim pokretima, ljudski utemeljitelji često su bili oni koji su uspostavljali formacijske programe, razrađivali pravila, razlučivali duhovne pojave i pozive te usmjeravali život zajednica. U KKO-u je ta zadaća često ostajala na voditeljima zajednica, što je zahtijevalo dulje vrijeme za sazrijevanje i usklađivanje s crkvenim naukom i pastoralnim smjernicama. Kao otac dviju malih djevojčica (dvije i pol godine i godinu i pol starosti), sve više uviđam koliko je zahtjevno i dugotrajno dovesti osobu do zrelosti te koliko je strpljenja potrebno roditeljima da ispune svoju zadaću. Isto se može reći i za duhovno vodstvo zajednica – potrebno je vrijeme, ljubav i razboritost da bi plodovi postali zreli.

Velika mi je radost vidjeti kako su Sveti Oci, od svetog Pavla VI. do pape Franje, svi s velikom očinskom naklonošću i pastoralnom mudrošću pratili Katoličku karizmatiku Obnovu, pružajući joj smjernice i podršku na putu zrelosti. Vjerujem da nas i dalje čeka puno posla na tom putu, ali također vjerujem da je puno toga već učinjeno i sazrelo.

Sveti Pavao nas opominje: „Sve provjeravajte, dobro zadržite“ (1 Sol 5,21). Isto tako nas uči i u 1 Kor 14,40: „A sve neka bude dostojno i uredno.“ Te riječi osobito su važne za susrete unutar KKO-a, gdje karizme, molitve i manifestacije trebaju biti u skladu sa Svetim Pismom i Učiteljstvom Crkve, u duhu razlučivanja, reda i crkvene poslušnosti. Ono što je doista od Duha Svetoga prepoznaje se po plodovima, a Crkva je ta koja razlučuje. Stoga je važno sve što se događa na susretima razborito razmotriti: ono što je autentično i plodonosno – to zadržati, a ono što nije, postupno napustiti, uz pastirsko vodstvo i u duhu jedinstva s Crkvom.

Katolička karizmatika Obnova, kao dio Crkve, uvijek mora ostati vjerna hijerarhiji, učiteljstvu i sakramentalnom životu Crkve. U tom smislu, dokument *Iuvenescit Ecclesia* (2016.), koji razmatra odnos između hijerarhijskih i karizmatičkih darova, daje jasne kriterije za razlučivanje karizmi i njihovo ispravno uvrštavanje u život Crkve.

4. Problematičnim se često smatra tzv. „placebo“ efekt unutar karizmatičkih zajednica kada osobe umisle određene manifestacije ili objave. Kako KKO reagira u takvim slučajevima i kako prepoznati autentičnost i izvornost fenomena? Kako pristupiti u takvoj situaciji osobi s emocionalno-psihičkim poteškoćama?

Kako sam već spomenuo u prethodnom pitanju, razlučivanje mističnih fenomena nije jednostavan proces. Potrebno je provjeravati plodove kod osoba koje ih doživljavaju, ali imati i uvid u njihov emocionalni, psihološki i duhovni kontekst. Isto tako, nije jednak pristup osobama koje se mogu nazvati novoobraćenima i onima koji su već duže vremena upoznati s karizmatičkom duhovnošću.

Kada je riječ o mističnim fenomenima čest je slučaj da se ti fenomeni manifestiraju na neobičan način kod osoba čija psiha nije spremna, te se u doticaju s velikom milošću događaju neuobičajene manifestacije (nekontrolirane tjelesne ili emocionalne reakcije). Ako je riječ o osobi koja je novoobraćenik svakako je potrebno vrijeme i rad s osobom kako bi došla do duhovne i emocionalne zrelosti kako bi se darovi, objave ili manifestacije mogle razlučivati, pa onda i procijeniti plodove u životu pojedinca.

Iz iskustva bih rekao da je novoobraćenima potrebno neko vrijeme kako bi došlo do iscjeljenja duševnih rana i redovit sakramentalni život, ispunjen molitvom, redovitim ispovijedima, pohađanjem svetih misa i život u zajedništvu, gdje može primiti osnovnu ljudsku ljubav kako bi došla do zrelosti. Papa Franjo je cijelu Crkvu pozvao da bude više kao poljska bolnica, mjesto gdje će Božja djeca moći poviti svoje rane i primiti duhovnu hranu kako bi mogli u svijetu izvršiti svoje poslanje. Time nas poziva da otvorimo vrata i srca onima koji dolaze s dubokim nutarnjim ranama, duhovnim i psihološkim, te da ih ne odbacujemo zbog njihovih manifestacija, već da ih ljubazno i strpljivo pratimo na putu ozdravljenja i duhovne zrelosti. Kao Crkva, zajedno, moramo pronaći mjesto za njih i biti im blizu.

Ako se kod nekih osoba primijeti da im je potrebna stručna pomoć, psihologa i psihijatra, kao karizmatička obnova, naša je dužnost, u ljubavi, uputiti ih onima koji mogu pružiti takvu skrb u kršćanskom duhu. Vjerujem da kao Crkva moramo zajedno promišljati kako

odgovoriti na ove izazove, jer smo nakon korona krize i *lock-downa* svjedoci sve većeg porasta broja osoba kojima je takva pomoć potrebna.

Uza sve ovo navedeno, vjerujem kako nam svima može pomoći pristup sv. Ignacija Lojolskog u razlučivanju manifestacija i objava kod pojedinaca. On je napominjao da se poticaju razlučuju na početku, u sredini i na kraju. Neke stvari je moguće razlučiti i na početku i reći kako nisu od Boga, ako nisu u skladu sa Svetim Pismom i Naučiteljstvom, ali neki poticaji nisu tako jednostavni za razlučiti te je potrebno više molitve i razlučivanja u Duhu onoga što se događa i kakve plodove donosi. Ponovio bih kako je poslušnost autoritetima ključna i da se bez zdravog crkvenog zajedništva i duhovnog vodstva ne bismo trebali upuštati u samostalno procjenjivanje i razlučivanje duhovnih poticaja.

5. Spectrum je časopis Katoličkog bogoslovnog fakulteta i prema tome, jedan dio čitatelja su dijecezanski i redovnički bogoslovi. Kako jedan bogoslov ili svećenik može biti uključen u djelovanje KKO-a?

Odgovor je za svakoga osoban. Upoznat sam s mnogim bogoslovima i svećenicima koji su dio Katoličke karizmatске Obnove i mogao bih reći da su dva glavna puta. Prvo, posebno izraženo za svećenike, da su dio KKO kao duhovnici zajednica ili, ako nisu duhovnici neke od zajednica ili grupa u KKO, kao svećenici koji njeguju karizmatšku duhovnost i žele u zajedništvu s ostalima rasti u duhovnosti, razumijevanju karizmi i nadnaravnom djelovanju Duha Svetog. Drugi put, možda malo bliži bogoslovima, budući da je dio bogoslova svoj poziv na svećenstvo prepoznalo ili utvrdilo u karizmatškoj obnovi, jest kao član jedne od zajednica ili grupa u KKO.

Kao KKO, otvoreni smo svima koji u zajedništvu žele zajedno rasti na putu svetosti i velika nam je čast imati toliko svećenika i bogoslova koji su nam bliski i na poseban način donose Kristovo otajstvo među sve nas.

Razgovarao: Lovro Zenko, II. FTS

